

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКА ТА ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ»

*XXV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

**«ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ
НАУКИ ТА ОСВІТИ»**

Тези доповідей

Частина 3

15 січня 2020 р.

Херсон

2020

УДК 0.82

ББК 94.3

Інноваційні досягнення науки та освіти: XXV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: тези доповідей, Херсон, 15 січня 2020 р. – Ч. 3. – Дніпро: ГО «НОК», 2020 – 58 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на XXV міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Інноваційні досягнення науки та освіти». Для науковців, аспірантів, здобувачів, викладачів та студентів вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

Оргкомітет інтернет-конференції не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Бібліографічний опис матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції зареєстровано в міжнародній наукометричній базі «*Google Scholar*».

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Перепелюк Т. Д. Спілкування в соціальних мережах: за чи проти.....	5
---	---

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Vadaska S. V. Activities facilitating ESP teaching.....	10
Григор'єва В. В., Полякова С. В. Структура та зміст координаційної діяльності студентів-музикантів у процесі навчання диригуванню.....	12
Косенчук Н. П., Косенчук М. О. Технологія створення електронних освітніх ресурсів.....	16
Микитів О. М. Різновиди інформаційної графіки: основні підходи до визначення.....	20
Павленко Р. В. Іноваційні засоби контролю знань студентів у закладах вищої освіти.....	26
Пінчук Л. М. Комунікативний підхід до навчання граматики англійської мови у вищій школі.....	29

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Запорожець Н. О., Лега Є. С. Гендерна нерівність у сфері інформаційних технологій в Україні.....	35
---	----

МЕДИЧНІ НАУКИ

Авраменко Д. О., Новиков Д. О., Катинська М. Г. Сучасні підходи до вивчення механізму вивільнення матричних таблеток.....	40
--	----

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

Годлевський В. В. Експортні операції в системі зовнішньоекономічної діяльності підприємств.....	44
Данкевич В. Є., Панова Ю. С. Основні принципи укладання зовнішньоторговельного контракту.....	47
Кропивницька С. В. Методичні підходи до оцінки ефективності експортних операцій.....	52

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

СПІЛКУВАННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ЗА ЧИ ПРОТИ

Перепелюк Т. Д.,

кандидит психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Інформаційно-технічні досягнення людства є, безперечно, радикальними для трансформації структури комунікативного процесу у соціумі. Спілкування за допомогою Інтернет-технологій, на жаль, має два боки: позитивний, тому що інформаційні виміри збільшують дослідницьке поле для вивчення будь чого та негативний, тому що це ж інформаційне поле може пригнічувати екзистенційні потенціали людини, маніпулюючи її поведінкою, почуттями, емоціями тощо.

З'ясовуючи дане протиріччя нам необхідно проаналізувати психологічні наслідки використання інформаційних технологій. Відповідно різні аспекти психологічної практики в Інтернеті – онлайн-консультування, психотерапія засобами skype, психологічна підтримка через спеціалізовані сайти та e-mail тощо – повинні ґрунтуватися на наукових, теоретично досліджених та емпірично перевірених фактах, механізмах та закономірностях психічної діяльності особистості, яка використовує Інтернет-технології [1].

Стрімкий розвиток комп'ютерних інформаційних технологій, який створює умови для ефективнішого навчання, обговорення особистих та глобальних проблем, розширення кола друзів, знайомих, колег,

знайомство зі світом і можливість кардинально змінювати власне життя та стати невід'ємною частиною життя. Але, заглиблення у Інтернет-простір містить у собі реальні загрози як для дорослих, так і для дітей: інтернет-залежність, економія або відсутність часу на вербальне спілкування, відсуваючи на другий план родину, школу, друзів, займають усе більш домінуючу роль у процесі соціалізації особистості й здійснюють безпосередній вплив на її переконання, мотиви, ціннісні орієнтації.

Проблема психологічного впливу мережі Інтернет на особистість людини досліджувалась у багатьох працях (О. Є. Войскунським, М. П. Концевим, К. Г. Кречетніковим, К. Є. Кузьміною, О. Р. Масловим, П. О. Мунтяном, М. О. Носовим, Ф. О. Смірновим, В. Ценьовим, К. Янг та ін.). Увага дослідників зосереджувалася, зокрема, на таких питаннях, як потенціал і психологічні особливості маніпулювання людьми із застосуванням інформаційних технологій, можливості попередження і нейтралізації відповідного маніпулювання (О. І. Башмаков, С. Р. Дінабург, М. М. Лебедев, та ін.); інформаційні технології віртуальної реальності Інтернету як один з прикладів психологічних знарядь, оволодіння якими здійснює вплив на формування і функціонування вищих психічних функцій (Д. А. Бернштейн, М. С. Іванов, Е. О. Путілова, Е. Роббінс, О. В. Смилова, Є. О. Степаненко, О. Є. Шадрін, К. М. Якіменко та ін.); психологічні особливості впливу комп'ютерної віртуальної реальності на молодь (В. В. Моторін, В. Ю. Нестеров, Є. О. Павлов, О. О. Сакбаєв, Дж. Сулер, А. Тоффлер та ін.); психологічний феномен інтернет-залежності і його різновиди (О. Є. Войскунський, Дж. Гекенбеч, С. Є. Давтян, О. Є. Жичкіна, О. С. Мартинова, М. В. Мірошніков, П. О. Мунтян, Р. С. Хс'юнг, О. Ф. Шайдуліна, К. Янг та ін.).

Особлива увага дослідників спрямовується на розробку психологічної проблеми інтернет-спілкування, а саме таких її аспектів:

власної психологічної специфіки інтернет-спілкування (І. Л. Васюков, О. Є. Жичкіна, К. Манн, Є. С. Мишенкова, О. Я. Фрідланд, В. Фріндте, Н. Д. Чеботарьова та ін.); психологічних особливостей його різновидів (Є. П. Белінська, Є. П. Блохіна, Р. О. Лейбов, Є. І. Щепіліна та ін.); феномену «віртуальних особистостей», що виникає на основі інтернет-спілкування (Е. Р. Амерханова, О. М. Арестова, Є. П. Белінська, І. Л. Васюков, В. П. Голованевська, Ю. О. Кленова та ін.); виявлення психологічних особливостей авторів інтернет-сайтів (Є. П. Белінська, І. Л. Васюков, О. Є. Войскунський, С. Р. Вольф, В. П. Голованевська, О. М. Павлов, Дж. Сулер).

Наявні дослідження можливостей Інтернету і соціальних мереж засвідчують їх величезний вплив на формування свідомості молоді, мотиви її поведінки, ціннісні орієнтації, стиль життя, вибір мети і шляхів її реалізації.

Соціальні мережі – один із соціальних інститутів, який тісно чи іншою мірою виконує замовлення суспільства та окремих соціальних груп щодо певного впливу на населення вцілому, в тому числі й на окремі вікові та соціальні категорії. Однак соціальні мережі досить сильно впливають на будь-яку особистість та на процес формування поведінки, а інформація в Інтернет-мережі є недостатньо організованою та керованою. Аналіз діяльності в інтернет-мережі дозволяє відобразити її зміст у вигляді структури, яка включає в себе ряд взаємопов'язаних компонентів: комунікаційний, ціннісний, пізнавальний та поведінковий [2, с. 269].

Потреба у спілкуванні одна з найважливіших у процесі становлення та життєдіяльності людини у будь-якому віковому періоді. Спілкування в Інтернет-просторі диктує і вимагає дотримання нових правил і законів цього процесу: окрім реальних фактів та інформації про співбесідника все таки реалістичного уявлення про нього ми не отримуємо. Використовуючи самопрезентацію людина свідомо чи

несвідомо може приховувати або прибільшувати власні характеристики, які нерідко призводять до виникнення девіантної поведінки та агресивності. Віртуальна реальність не тільки відволікає, а і повністю може витіснити реальне життя із життя людини або нав'язує нові стереотипи та моделі, які можуть бути як адекватними так і навпаки.

Основними рисами інтернет спілкування в соціальних мережах є анонімність, відсутність невербальної інформації, установка на бажані риси партнера, добровільність, прагнення до нетипової, ненормативної поведінки (у соціальних мережах дуже важко контролювати дії підлітків, тому дуже часто спостерігається агресія, ненормативна лексика) [3, с. 230]. За допомогою соціальної мережі підліток задовольняє приховані потреби, які не прослідковуються в його реальному житті, а проявляються лише у мріях і фантазіях. Цей соціальний ресурс забезпечує їх втілення через можливість анонімних соціальних взаємодій, за допомогою яких можна створювати нові образи власного «Я». Крім того, не варто забувати і про необмежений доступ до особистої інформації користувачів [4].

Отже, дана проблема є однією з пріоритетних у сучасному українському суспільстві: інформування молоді про механізми впливу мережі Інтернет на особистість, причини, клінічні прояви, формування у студентів нових стратегій поведінки та системи цінностей, відповідних здоровому способу життя, розвиток стійкості до негативних соціальних впливів, збагачення особистісних ресурсів, розвиток творчого потенціалу, здібностей і навичок досягнення поставлених цілей у реальному житті.

Література:

1. Немеш О. М. Віртуальна діяльність особистості: структура та динаміка психологічного змісту : монографія. Київ : Слово, 2017. 391 с.

2. Войскунский А. Е. Психологические аспекты деятельности человека в Интернет-среде. *2-ая Российская конференция по экологической психологии : тезисы*. М. : Экопсицентр РОСС, 2000. С. 269.
3. Глущенко С. Д. Соціально-психологічні особливості Інтернетаддиктивної поведінки особистості. *Молодь: освіта, наука, духовність* : тези доповідей. Частина I. К. : Університет «Україна», 2008. 547 с.
4. Млодик І. Що роблять діти в соціальних мережах. Як їм допомогти. : <http://onlinebezpeka.com/uk/advice-for-parents/communication-in-network/article/sshobroblyatjditi-vsotsialnihmerzhakh-jak-imdopomogti>, с. 4.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ACTIVITIES FACILITATING ESP TEACHING

Vadaska S. V.,

Senior Lecturer of the Department of the English

Language of Technical Orientation No 2

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

Training of future engineers requires new methods and approaches. Their knowledge and skills must meet the demands of modern society. According to needs analysis the foreign language studying is centered on English for specific purposes. English teachers are not the experts in the technical fields. Thus, their primary task is to find and adapt the appropriate materials for the students, to choose the suitable techniques and strategies, to motivate and encourage the foreign language studying [3]. The ESP teachers should be able to use the professional-oriented materials for the benefit of the students to gain the aim of the curricular [2, p. 858].

Due to the access to the unlimited number of Internet resources the teachers can use various materials (authentic texts, videos, lectures, encyclopedias) for the students teaching. However, there is a problem how to deliver huge arrays of information having few hours of practical classes per week. This problem is successfully solved by distant courses introduction into the studying process. The amount of materials is distributed in order to organize effectively the practical and individual work. In this case, the teaching process implies the self-directed learning skills of students. The success of this kind of learning depends on a number of factors: the novelty and relevance of

information, the appropriate organization of materials, assessment ability, feedback process, and students responsibility.

Generally, the studying materials are presented as a text with a complex of exercises aimed at training different skills. Their purpose is to expand vocabulary, practice English grammar, improve writing and listening skills, train dialogue and monologue speech. Generally, these tasks are very useful but can be of different level of difficulty and interest for the students. So, the teachers need tasks that meet the following requirements: to be of current interest for the whole group, flexibility (e.g. the possibility to choose from a list, partial completion of the task, complexity for students with different levels of language proficiency), competition, achievable aims, diversification.

ESP teaching requires collaboration, creativity, curiosity [1, p. 4]. There are several ways to achieve such environment in the class. One way is to use computer programs that help teachers to create useful and interesting resources for the students. Classtime, Quizlet, Kahoot, Mindly are successfully implemented in the studying process. Another way is to use types of activities or to create situations that motivate students to find the right ways to solve the problems, to develop their critical thinking, to enhance their cooperation. Role plays and case studies are widely used by the teachers. But sometimes their implementation requires thorough preparation, knowledge and investigation and takes much time. So-called five minutes activities can facilitate the ESP teaching. Warm up, break, closer, filler, ice-breaker are commonly known brief activities. They are used during the lesson for different reasons and for different purposes. The task of “warm up” is to attract attention, introduce new topic, create necessary atmosphere in class, to direct students work. “Closer” is used to sum up the lesson or to review the material. “Filler” activities help teachers to change the pace of study or to vary the learning process. These brief activities are useful for ESP teaching. Their content should be adapted for the needs of students to keep interest, involve the student into team work, to

concentrate attention, to intensify the learning. The teachers can use the patterns of brief activities presented by different resources.

Activities that are used for ESP teaching must be carefully designed in order to meet the students demands and the requirements of the curriculum. It is necessary to take into account the peculiarities of the educational institutions, language proficiency, interest of students, technical facilities. Any activity used in class must facilitate the learning and teaching process creating the positive studying atmosphere for the students.

Література:

1. Bell Doug. Help! I've been asked to teach a Class on ESP / Doug Bell // IATEFL Journal. – Vol.169, 2002. – P. 1-5.
2. Freirmuth Mark R. Influences of Content Based Instruction in the ESP Classroom / Mark R. Freirmuth // PAC at JALT Conference Proceedings. 2001. – P. 855-862.
3. Zavasnik Mihaela. ESP Teacher Training Needs: The Case of Slovenia / Mihaela Zavasnik // Materials of XII European Symposium on Language for Special Purposes (LSP). Specialized Language in Global Communication. Slovenia, 2007.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КООРДИНАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИРИГУВАННЮ

Григор'єва В. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики
навчання мистецьких дисциплін*

Бердянський державний педагогічний університет

м. Бердянськ, Україна

Полякова С. В.,

магістрант кафедри теорії та

методики навчання мистецьких дисциплін

Бердянський державний педагогічний університет

м. Бердянськ, Україна

Однією із значимих дисциплін професійної підготовки майбутнього вчителя музики у педагогічному університеті є хорове диригування. Як особливий рід художньої діяльності воно є в той же час процесом взаємодії майбутнього вчителя музики з музичним колективом. Рухи диригента передбачають у відповідь певну дію хорового колективу: зміну темпу, динаміки, штрихів тощо. Тому диригентська техніка має бути направлена на вирішення завдань взаємодії диригента з виконавцями.

Диригентське мистецтво становить складний процес, тісно пов'язаний зі сферою емоцій. У цьому виді діяльності психічне є носієм художніх намірів виконавця. Моторика виступає виразником цих намірів у спеціалізованих рухових діях. Ці дві сторони виконавського процесу взаємодіють і взаємообумовлюють одна одну. На думку А. М. Пазовського, сутність диригентського виконавства полягає в умінні передавати колективу виконавців «відомими зовнішніми знаками свої наміри й викликати в них почуття, аналогічні своїм власним» [3, с. 84].

Спираючись на теоретичні позиції анатоμο-фізіологів, відзначимо, що виконавська техніка диригента завжди будується на базі найскладніших психофізіологічних процесів. Психомоторні здібності диригента грають провідну роль в його музичній діяльності в силу

необхідності інтеграції музично-слухових уявлень і образно-сислової інтерпретації задуму твору, що визначає використання доцільних рухів, створюючи реальне звучання.

Отже, узагальнюючи фундаментальні підстави рухових умінь, визначимо структуру координаційної діяльності студентів у процесі навчання диригуванню.

Зазначений підхід до формування у студентів координаційних здібностей передбачає включення у зміст диригентсько-хорового навчання спеціальних рухових вправ, спрямованих на освоєння:

- динамічної координації;
- статичної координації;
- швидкісної координації;
- одночасності руху;
- виразності руху;
- довільного гальмування;
- характеру руху, що відповідає індивідуальності студента [2].

Динамічна координація являє собою фактурно-технічне освоєння регуляторних аспектів різних рівнів кількісних показників обсягу і величини диригентських рухів (*cresc.*, *dim.* тощо).

Статична координація – сукупність рухів, які характеризуються незмінними, однаковими величинами обсягу рухів (*p*, *pp*, *f*, *mf* тощо).

Швидкісна координація – характеристика зміни у часі диригентського жесту в залежності від темпу і ритму.

Одночасність виконання руху – провідна характеристика пов'язаності диференційованих диригентських жестів у лівій та правій руці, які об'єднують у єдине ціле весь комплекс диригентської аплікатури.

Виразність рухів – графічність наочного зображення диригентського жесту, що дає візуальне уявлення про характер усіх засобів диригентської техніки.

Довільне гальмування – процес свідомої діяльності, пов'язаної з повним або частковим усуненням будь-якої умовно-рефлекторної активності у виконанні диригентських рухів.

Характер рухів – їх особливість, через яку розкривається індивідуальність студента.

Формування рухів з точки зору операційних механізмів включає деякі прийоми, що забезпечують доцільність їх застосування для управління моторною діяльністю студента. Такими можуть бути угруповання, перекодування, виявлення опорних пунктів, мнемотехніка тощо [1, с. 63].

Ці технічні прийоми покликані звернути увагу учнів у процесі навчання в диригентському класі на розуміння психомоторної природи диригентської техніки, свідоме управління власними рухами, самостійне спостереження й аналіз ситуацій, що вимагають вибору найбільш ефективного способу реалізації диригентського жесту, і розуміння особливостей кожного елемента диригентської техніки на основі нових навичок у м'язових відчуттях.

Таким чином, методичні рекомендації з освоєння координаційних дій студентів припускають опору на розвиток функціонального диригентського жесту, що включає переробку:

- слухомовної інформації, яка використовується педагогом у процесі пояснення завдання;
- кінестетичної інформації, запропонованої педагогом у вигляді наочності особистого втілення диригентських жестів;
- графічної інформації щодо актуалізації візуальних графічних рухів диригентської аплікатури;
- полімодальної інформації в плані орієнтації на елементи графічного, кінестетичного, візуального і просторового елементів диригентських жестів.

Література:

1. Венедиктова Н. В. Методические аспекты развития координационных действий психомоторной деятельности студента в процессе обучения дирижированию / Вопросы музыкально-педагогического образования : сб. науч.-метод. статей кафедры пения и хорового дирижирования МПГУ; под ред. Г. П. Стуловой. Вып. 3. М. : Ритм, 2014. С. 62–65.
2. Мусин И. А. Язык дирижёрского жеста. М. : Музыка, 2006. 109 с.
3. Пазовский А. М. Записки дирижера. М., 1966. 562 с.

ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

Косенчук Н. П.,

викладач агрономічних дисциплін

ВСП «Ногайський коледж ТДАТУ»

м. Приморськ, Україна

Косенчук М. О.,

студент факультету інформаційно-керуючих систем та технологій

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків, Україна

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій до навчального закладу приходять абсолютно нові за типом мислення студенти, «цифрове покоління», яке ніколи не сумувало, бо відстань від них до будь-яких розваг в Інтернеті в один клік. Для них завжди існує цікавіший сайт, свіжіша інформація, вони здатні швидко «просіювати» великі обсяги матеріалу, одночасно листуватися з десятком людей,

оперативно реагувати на нові повідомлення. Для таких студентів звичайні підручники здаються нудними без лінків і відео, не зручними для сприйняття інформації.

Тому дуже важливо змінювати форми і методи, впроваджувати нові технології навчання. Це необхідність відповідати викликам часу. Тому необхідно змінювати навчально-методичне забезпечення дисциплін, створювати електронні посібники з відеоматеріалами, яскраві підручники нового покоління з фотозображеннями, відео лекції для он-лайн-курсів, в робочих зошитах використовувати QR-коди для переходу на Інтернет-ресурси, тощо [1, с. 3-6].

У співпраці з ДУ «НМЦ вищої та фахової передвищої освіти» нами були створені електронні посібники, підручники нового покоління, інтерактивний робочий зошит з QR-кодами, відеолекція з дисципліни «Технологія переробки і зберігання продукції рослинництва», а також електронний лабораторний практикум з навчальної практики «Агрохімія».

Все починається з роботи над комплексом навчально-методичного забезпечення дисципліни. Наприклад, лекція № 1. Спочатку працюємо над планом заняття, потім складається конспект. Далі цей матеріал заганяється в опорні схеми, таблиці. Додаються фотозображення з підручників, фахових журналів, з Інтернету, це дає можливість створити цілісне уявлення, сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу студентами. Потім до лекції підбирається відео з Інтернету, що стосується саме цієї теми. Тут важливо вдало сформулювати запит, щоб знайти саме те, що найбільш підходить. Відео повинно бути коротке, до 5 хвилин. Часто вирізається найбільш вдалий момент до 2 хв. Відео спочатку завантажується, потім обрізається та конвертується за допомогою програм, наприклад, «Any DVD Converter» в формат AVI, він найдоступніший для більшості програвачів. Безпосередньо перед заняттям, проглядаємо, чи не з'явилося в Інтернеті нового чи більш

вдалого відео. Таким чином кількість відеоматеріалів постійно поповнюється.

І, нарешті, складається тест до матеріалу, що ввійшов в лекцію. Як правило, до теми розробляється 10 тестів поточного контролю знань, оцінених за 10 бальною шкалою, що зручно для переведу у відсотки, в національну шкалу, оцінку ECTS, підрахунку рейтингу за кредитно-модульною системою. За таким же планом готуються лекції № 2, № 3 і далі.

Практичні і лабораторні заняття, крім плану та методичних рекомендацій, також мають опорні схеми за методиками проведення досліду, тести поточного контролю та завдання робочого зошита. В тестах відображенні питання, що висвітлювались на практичному занятті. Це методика проведення досліду, аналіз результатів. До практичних занять також підбираються відео.

Останнім часом тести створюються в он-лайн сервісі Google Forms. Студенти з мобільних телефонів можуть перейти за посиланням, надісланим в групу, пройти тест, переглянути свої бали і помилки, а викладач отримує детальну інформацію: статистику по кожному запитанню та окремому студенту, що дозволяє оперативно виявити і виправити недоліки в сприйнятті матеріалу.

Таким чином, попрацювавши над комплексом, маємо потужну базу для створення сучасних електронних засобів навчання. Залишається тільки оформлення у відповідному форматі. І чим більше напрацювань, тим більше накопичується матеріалу, який можна всебічно використовувати.

Метою створення підручника нового покоління було не перевантаження текстом, подання матеріалу в поєднанні з наочними засобами: фотозображеннями, схемами та таблицями. Щоб підручник був цікавим, зрозумілим і зручним у використанні, до кожної теми підібрані

цікаві історичні факти, виділено, на що треба звернути особливу увагу, додано матеріал «Чи знаєте ви?».

При створенні електронного посібника з дисципліни «Технологія переробки і зберігання продукції рослинництва» створюються шаблони до кожної теми, куди розміщується план, короткий виклад матеріалу, ілюстрації, відео, таблиці, схеми, додаються тести, створюються гіперпосилання на підручник, на діючі Державні стандарти. Для кожної теми створюється папку, куди розміщується шаблон, пронумеровані фотозображення та відео сюжети, додатки, тестовий контроль. З цих шаблонів за допомогою програм, наприклад, Natata eBook Compiler Gold, створюється електронний посібник. Для цієї дисципліни дуже важливим є використання відеосюжетів з екскурсіями на передові заготівельні та переробні підприємства, це значно підвищує мотивацію навчання та готовність студентів до професійної діяльності [2, с. 73-76].

Електронний лабораторний практикум з навчальної практики «Агрохімія» створено за подібною технологією. До кожного практичного заняття з завданнями та методичними рекомендаціями додається папка з пронумерованими відео сюжетами, які ілюструють практичні навички відбору зразків ґрунту, демонструють новітнє обладнання лабораторій, методики, досвід застосування добрив сільськогосподарськими підприємствами. Також додається папка з фотозображеннями, словник термінів, тест, робочий зошит, який легко завантажується з електронного практикуму. Все це об'єднують в єдине ціле створені гіперпосилання.

При створенні інтерактивного робочого зошита з QR-кодами за тим же принципом до кожної роботи підбирається і розміщується в папках фотозображення, додатковий табличний матеріал, технологічні схеми, відеосюжети та прописується місце в робочому зошиті, де необхідно створити QR-код з доступом до цієї інформації. Такий формат дає можливість переглянути фото та відеоматеріали з Інтернету, що

допомагає забезпечити практичну складову дисципліни. Також за QR-кодом студент має можливість пройти тестування для самоконтролю знань на онлайн-ресурсі Google forms [3, с. 24-29].

Сучасні електронні засоби навчання можуть використовуватися студентами в будь-який час і на будь-якій відстані. Важливим є й те, що студенту, який має електронний носій, не обов'язково конспектувати навчальний матеріал.

Впровадження в освіту інформаційних технологій – найкращий шлях підвищення ефективності освітнього процесу.

Література:

1. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення // Комп'ютер у школі та сім'ї. – № 3. – 2012. – С. 3–6.
2. Козлов В. Є., Сальников В. М. Електронні освітні ресурси. Загальні вимоги та методика створення // Честь і закон. – № 1. – 2013. – С. 73-76.
3. Савченко З. В. Формування і використання інформаційних електронних науково-освітніх ресурсів // Інформаційні технології і засоби навчання. – № 4. – 2010. – С. 24-29.

РІЗНОВИДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАФІКИ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ

Микитів О. М.,

викладач

Економіко-правничий коледж

Запорізького національного університету

м. Запоріжжя, Україна

У науковій літературі можна простежити різні підходи до класифікації інформаційної графіки. Здебільшого науковці виділяють такі різновиди інфографіки, як **графіки, таблиці, діаграми, піктограми, схеми та креслення**. Перелік та опис виражальних властивостей деяких різновидів інфографіки подає О. В. Антонов [1]. Тому ми будемо спиратись на класифікацію науковця, залучаючи наукові дослідження В. Карпенка та М. Картер.

Одними з перших виникли такі різновиди інфографіки, як **графік і таблиця**. За О. В. Антоновим графік – це сукупність певним чином організованих ліній, що виражають кількісну залежність взаємопов'язаних величин [1, с. 17].

Графіки як форма подачі інформації мають низку особливостей, у порівнянні з іншими формами інформаційної графіки. По-перше, вони надають можливість наочного сприйняття різного роду функціональних залежностей, у тому числі і таких, які не можна спостерігати візуально. По-друге, за характером зміни однієї величини можна прогнозувати характер зміни іншої.

Він також виокремлює такі гіпотези відносно ефективності різних видів графіків.

1. Ефективність графіка перебуває у зворотній залежності від кількості параметричних ліній, а також від ступеня складності параметричних ліній.
2. Наявність координатної сітки підвищує ефективність графіка.
3. Логарифмічний тип масштабу шкал у порівнянні з арифметичним знижує ефективність графіка [1, с. 15].

Таблиця – це зведення числових або буквених даних, розписаних у рядках і стовпчиках [1, с. 19]. Питання про надання переваги одній із форм подачі інформації – графіка чи таблиці – є спірним. Одні дослідники вважають, що необхідно надавати перевагу графікам, а інші – таблицям. Наприклад, французький психолог Поль Фрес вважає, що графіки «мають

ту перевагу, що встановлюють залежність між двома або декількома змінними... і дозволяють глобально охопити більшу кількість результатів, ніж таблиці, часто перевантажені занадто повною інформацією» [2, с. 215].

Щодо порівняльних переваг графіків і таблиць, то основними з них є такі:

1. Операція інтерполяції при зчитуванні показань графіків виконується у значно простіший спосіб, ніж при зчитуванні значень таблиць, – методом візуальної оцінки.
2. Таблиця подає більш точні у порівнянні з графіком дані.
3. Графіки надають більш наочну в порівнянні з таблицею інформацію [1, с. 25].

Різновидом графіка є *гістограма*. Гістограма – це графік, побудований так, що параметричні лінії замінені в ньому прямокутниками, верхні частини яких досягають параметричних точок [1, с. 27]. Зустрічаються доволі складні гістограми, у яких варіюється як висота, так і ширина прямокутників. Використовуючи різні типи ліній, можна на одну пару координатних вісей нанести кілька гістограм, але таке ускладнення, якщо тільки воно не зумовлене крайньою необхідністю, є небажаним: воно призводить до збільшення часу зчитування інформації.

Треба пам'ятати, що чим простішою є форма подачі інформації, тим легше подана інформація буде піддаватися інтерпретації читачем. Простота форми гістограми є найважливішим чинником розуміння її даних.

Ефективною формою подачі інформації є *діаграма*. Її ефективність особливо помітна тоді, коли необхідно швидко визначити переваги за якоюсь з ознак одного процесу чи явища над іншим, коли точність інформації не є визначальним чинником.

За дослідженнями швидкість прочитання діаграми значно вища, ніж швидкість прочитання графіків. Недоліком діаграм є, як правило, менша у порівнянні з графіком інформативна місткість. Але, з іншого боку, цей недолік компенсується більшим ступенем наочності та швидкістю читацького сприймання.

Такі особливості діаграм обумовлюють їх широке використання у різних типах видань, зокрема в навчальних при поданні навчального матеріалу.

Діаграми не мають координатних вісей, а необхідні числові помітки та надписи розміщуються, як правило, на самій діаграмі. Нерідко її частини позначаються різним кольором або штрихуванням. Безпосередньо поряд з діаграмою подається розшифровування умовних позначок, якщо вони є.

Різновидом діаграми є *пiктограма*, назва якої походить від англійського слова «картинка, малюнок». Як один із видів графічної форми подачі інформації піктограма розрахована на найширше коло читачів. Мета – звернути читацьку увагу на основний факт, не зосереджуючись на деталях. Причому піктограма покликана привернути увагу тієї частини аудиторії, яка спеціально такими даними не цікавиться. А от завдяки простоті та образності поданої інформації читач надовго запам'ятовує її, та використовує як основне уявлення про незнайоме чи маловідоме явище.

Порівнюючи три вищезгадані форми подачі інформації, треба звернути увагу на такі аспекти:

1. Гістограми за своїми виражальними можливостями майже не відрізняються від графіків, але використання гістограм доцільніше в тих випадках, коли необхідно наочно продемонструвати стрибкоподібний характер зміни величин.

2. Діаграми у виданнях потрібно використовувати тоді, коли головною метою публікації є демонстрація співвідношення величин, що описуються, а також їхньої «питомої» ваги в більш загальній сфері.
3. Якщо використовується стовпчикова діаграма, то вертикальне розташування стовпців буде доречнішим, ніж горизонтальне, оскільки таке розташування дозволяє побачити навіть незначну відмінність у висоті стовпчиків, а значить і відмінність у значенні представлених величин.
4. Використання піктограм доречне у тих виданнях, які розраховані на масового читача, в тих випадках, коли треба передати зміну зображуваної величини. Оскільки піктограми мають невелику інформативну місткість, то вони не здатні передавати дрібні значення [1, с. 39].

Будь-яка **схема** як різновид інформаційної графіки являє собою продукт абстрагування з метою показу лише найсуттєвішого, принципового в якомусь об'єкті. Це найсуттєвіше є варіативним і залежить від аспекту вивчення об'єкта. Саме тому один і той же об'єкт може бути представлений різними схемами. Робота зі схемою вимагає певного рівня розвитку просторових уявлень та мислення.

Дещо відмінним від схеми є **креслення**. Схема може відображати не тільки предмети, об'єкти, але і процеси комунікації, траєкторії руху тощо. Але є такий клас об'єктів, сутність яких не може бути передана за допомогою схеми, тому для відображення цих об'єктів використовуються креслення. Якщо схема може відображати відносне взаєморозташування частин цілого, то креслення – це «графічна побудова, що містить умовне зображення предмета, яке отримане методами проектування в декартовій системі координат» [1, с. 32].

Як зазначає В. О. Карпенко [3], за результатами експериментального дослідження Річарда Дейвіса можна зробити висновок, що наявність креслень у друкованому текстовому повідомленні

допомагає більш глибокому його розумінню. Навіть наявність під малюнком опису його змісту суттєво не впливає на глибину розуміння повідомлення.

Отже, схема і креслення є дуже схожими формами подачі інформації, але вони мають і деякі відмінності. Зокрема, креслення має значно більшу інформативну місткість, ніж схема. Проте схема несе найсуттєвішу, найважливішу інформацію про об'єкт, який вона виражає.

У редакціях, які не мають у штаті графічного дизайнера, роботу зі створення інформаційної графіки виконують самі журналісти (видавці). На думку Мішель Картер [4], списки, які часто використовуються для надання друкованій сторінці динамічності, можна віднести до найпростіших форм інфографіки.

Отже, до основних різновидів інфографіки ми відносимо графіки, таблиці, схеми, діаграми та їх різновиди. Усі різновиди інформаційної графіки умовно можна поділити на прості, складні і мішані. Прості форми – ті, для створення яких не потрібні спеціальні навички та знання, це – таблиці, деякі схеми. Складними формами інфографіки називають ті ілюстрації, де використовується більше двох різновидів інфографіки. Мішані форми – зразки інфографіки із застосуванням елементів інших видів ілюстрацій (малюнків чи фотографій).

Література:

1. Антонов А. В. Восприятие внетекстовых форм информации в издании. Москва. : Книга, 1972. 104 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [укладач і головний редактор В. Т. Бусел]. Київ. : Ірпінь : ВТФ Перун, 2003. 1428 с.
3. Карпенко В. Газетні жанри як комунікативні форми журналістики : текст лекції для студентів Інституту журналістики з курсу «Основи професійної комунікації» Київ : [б.в.], 2002. 37 с.

4. Картер М. А. Современный дизайн газет. URL:<https://www.internews.ru>

ІНОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Павленко Р. В.,

викладач кафедри теорії і методики навчання мистецьких дисциплін

Бердянський державний педагогічний університет

м. Бердянськ, Україна

Важливе місце в системі вищої освіти України займає професійна підготовка майбутніх педагогів. У Концепції педагогічної освіти зазначено, що вища педагогічна освіта має забезпечити формування вчителя, здатного розвивати особистість дитини, здійснювати професійний саморозвиток, працювати творчо в різних закладах освіти.

Найважливішим компонентом педагогічної системи вищої освіти і складовою освітнього процесу є контроль за навчальною діяльністю майбутніх фахівців, призначений для визначення успішності навчання кожного зі студентів, аналізу отриманих результатів та корекції подальшого процесу навчання. Інструментом підвищення якості освіти разом із реформуванням її змісту виступає вдосконалення системи оцінювання, модернізація діагностики навчання студентів.

Дослідженню питання контролю навчальних досягнень студентів завжди приділялася належна увага вчених, зокрема О. Мокрова, Т. Солодкої, О. Тарнопольського, І. Цатурової, М. Сорокіна. Психолого-педагогічні аспекти контролю вивчали А. Алексюк, С. Архангельський, Ю. Бабанський, О. Безносюк, В. Безпалько, М. Махмутов, Н. Тализіна та інші. Сучасні підходи до організації контролю навчання досліджували

В. Бочарнікова, І. Булах, Л. Добровська, В. Ільїна, Е. Лузік, О. Мокрова, І. Романюк.

Незважаючи на таку кількість робіт, слід зауважити, що є ряд питань, які потребують подальшого наукового дослідження та теоретичного обґрунтування, а саме застосовування інноваційних форм, методів та засобів контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в освітньому процесі [1].

Сучасні студенти щоденно користуються всесвітньою мережею інтернет, тому ефективним буде залучення даного засобу до перевірки навчальних досягнень студентів. Останнім часом широкого розповсюдження набуло застосування в освітньому процесі різноманітних видів тестування, як засобу контролю знань студентів. Тести можуть застосовуватись з різною метою. Тестовий контроль знань студентів все більше застосовуються при діагностиці освітньо-професійної підготовки студентів. Таким чином, тестовий контроль знань – це метод виміру й оцінювання знань, умінь та навичок студента за допомогою спеціально підготовлених стандартизованих завдань.

Як правило, тести використовуються для поточної діагностики та коригування рівня знань, умінь та навичок студентів під час вивчення певної теми чи модуля, самостійної роботи або ж для підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів. Існує значна кількість різноманітних тестових програм, систем електронного тестування, що дозволяють проводити тестування за допомогою комп'ютера, планшету або смартфона. Однією з головних характеристик таких систем є співвідношення між простотою використання та їх функціональними можливостями.

Так, наприклад програма Mu Test – це система програм, яка дозволяє створювати та проводити комп'ютерне тестування, збирати та аналізувати результати, виставляти бали за вказаною в тесті шкалою та у

будь-який момент дає можливість змінити зміст, тип і порядок завдань у тесті.

За допомогою сервісу Easy Test Maker створюються завдання, у яких потрібно вибирати вірні й помилкові твердження, можна перемішувати питання і варіанти відповідей, щоб студентам було складніше списати.

Онлайн-платформа Proprofs дає можливість обрати серед тестових завдань один або кілька варіантів відповідей, попросити заповнити пропущене слово або написати розгорнуту відповідь. Сервіс дозволяє вставляти в завдання текстові документи та презентації, файли pdf, а також зображення, аудіо та відео файли.

Додаток Kahoot дозволяє подавати навчальний матеріал у форматі опитувань і тестів та розрахований на застосування в аудиторії – викладач показує матеріал на головному екрані, а в цей час студенти відповідають на питання й обговорюють інформацію, використовуючи спеціальний клієнт для комп'ютерів або браузер на смартфонах (Android, iOS, Windows Phone). Головною відмінністю є те, що сервіс дозволяє дізнатися, як відповідав на запитання кожен студент, або будувати діаграми успішності всієї групи, а самі ж студенти можуть стежити за своїми результатами в спеціальних таблицях.

За допомогою додатку Quizlet можна створювати тести, у яких студенти будуть вибирати вірні відповіді із запропонованих, зіставляти зображення та інформацію або вписувати власні варіанти.

Веб-тестер ClassMarker дозволяє робити опитування з різними форматами відповідей. Для початку роботи викладачеві потрібно створити віртуальний кабінет і розіслати запрошувальні коди студентам. ClassMarker зберігає результати всіх проведених тестів, ведучи статистику успішності.

Мобільний додаток Plickers на відміну від вищеописаних, визначається в простоті застосування та використання, мінімальним комплектом робочих інструментів, а головне – безкоштовним програмним забезпеченням. Це мобільний додаток, який допомагає проводити опитування в аудиторії. Студентам видаються спеціальні QR-коди з варіантами відповідей (А, В, С і D). Почувши питання, студенти піднімають потрібні картки, які викладач сканує камерою смартфона або планшетом. Plickers дозволяє аналізувати результати окремого студента або вивчати статистику всієї аудиторії. Додаток працює на системі Android та iOS і завантажується безкоштовно [2].

Отже, використання такого роду інноваційних засобів контролю знань студентів в освітньому процесі, на наш погляд буде сприяти більш ефективному засвоєнню знань студентів та змусить їх поглянути на вищу освіту по новому.

Література:

1. Васюк О., Майданюк О. Організація контролю навчання студентів. *Вісник книжкової палати*. 2009. № 5. С. 27-29.
2. Наукові публікації і видавнича діяльність МОН України. Київ, 2015. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/45747/> (дата звернення 25.12.2019).

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Пінчук Л. М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри викладання другої іноземної мови*

Становлення системи освіти в Україні XXI століття відбувається в умовах кардинальних змін у всіх сферах суспільного життя, інтеграційних і глобалізаційних процесів. Нова парадигма освіти передбачає формування і розвиток ключових компетентностей для навчання протягом усього життя. Серед пріоритетних Радою Європи визначені грамотність (*literacy competence*); мовна компетентність (*languages competence*); компетентність культурної обізнаності та самовираження (*cultural awareness and expression competence*). Зазначені компетентності є вкрай важливими для досягнення успіху у професійному і особистому житті людей, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями [3].

Грамотична компетенція є важливою складовою загальної мовної компетенції, саме тому дослідження особливостей формування грамотичних навичок мовлення є актуальним у контексті комунікативної спрямованості сучасної методичної науки.

Мета дослідження полягає у визначенні ефективних прийомів навчання комунікативної граматики студентів 1 курсу мовних спеціальностей.

Теоретичні й практичні аспекти процесу навчання іноземних мов розглядалися у наукових дослідженнях таких науковців, як Бігич О. Б., Гальскова Н. Д., Гез Н. І., Леонт'єв О. О., Ніколаєва С. Ю., Скалкін В. Л., Складенко Н. К., Тарнопольський О. Б., Панова Л. С. Особливості навчання іншомовного спілкування розглядали зарубіжні науковці С. Ведемейер, Г. Веллінгтон, М. Вульман, М. Кларк, П. Мітчел, Ф.

Персиваль. С. Сполдінг, Дж. Хармер, С. Торнбері, Х. Мітчел, В. Шарп та ін.

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим фактом, що в останні десятиліття у процесі навчання іноземних мов спостерігається тенденція до применшення ролі граматики і, відповідно, скорочення часу на виконання граматичних вправ і завдань, що не сприяє формуванню граматичних навичок і призводить до значного збільшення кількості помилок в усному і писемному мовленні учнів.

Основна мета навчання іноземної мови за комунікативним методом – навчання не системи мови, а її застосування в реальному спілкуванні, і основним засобом навчання виступають не письмові тексти і граматичні вправи, а ситуації, що моделюють реальне спілкування. Комунікативний метод базується на комунікативній теорії мови, згідно з якою головна мета вивчення іноземної мови – оволодіння основними видами мовленнєвої діяльності як засобом спілкування, тобто формування комунікативної компетенції [1, с. 57].

Пошук шляхів і способів підвищення ефективності засвоєння граматичного матеріалу англійської мови в рамках комунікативно-орієнтованої спрямованості навчання призвів до появи комунікативної граматики, яка розкриває правила функціонування одиниць мови у мовленні у залежності від змісту висловлювання. Вивчення граматичних явищ відбувається від значення до форми, а не від форми до значення як у традиційній граматиці. Відбір активного і пасивного граматичного матеріалу для цілей навчання комунікативної граматики здійснюється за принципами частотності, типовості, сполучуваності, репрезентативності, тематико-ситуативної обумовленості.

За цих умов у процесі навчання граматики іноземної мови слід диференціювати граматичний матеріал для усного (Spoken Grammar) і писемного (Written Grammar) мовлення, Комунікативна природа мови

наділяє усне висловлювання специфічними ознаками, що відрізняють усне мовлення від письмової нормативної форми. Недостатня природність усного висловлювання призводить до того, що побудова правильного речення стає для студентів більш важливим завданням, ніж висловлення власної думки, коли для вираження простої ідеї застосовуються «правильні», але громіздкі граматичні конструкції.

З нашої точки зору, необхідно посилити диференціацію у відборі матеріалу для активного і пасивного граматичного мінімуму, і використовувати різні методичні прийоми для навчання відповідного граматичного матеріалу. Так, формулювання правил активного граматичного мінімуму повинно показувати студентам, якими лексико-граматичними засобами іноземної мови можна передавати звичні в рідній мові способи вираження думки. Так, при навчанні англійської граматичної конструкції *Complex Subject*, слід акцентувати увагу студентів, що ця конструкція застосовується переважно у писемному мовленні (*Written Grammar*), а один і той самий зміст висловлювання рідною мовою, можна передати різними структурами англійської мови, для усного і писемного мовлення. «Спрощену» граматику у цьому випадку доцільно використовувати для навчання складних граматичних явищ, коли ставиться завдання спочатку навчити студентів висловлювати відповідну граматичну семантику більш простим способом, а потім навчити більш повного граматичному варіанту висловлювання. Наприклад, зміст речення

➤ «Відомо, що він знає три іноземні мови» можна перекласти різними варіантами:

It is known, he speaks three foreign languages. – Spoken Grammar

He is known to speak three foreign languages. – Written Grammar

Досвід показує, що в багатьох ситуаціях повсякденного спілкування розмовні репліки виявляються кращими, ніж нормативні.

Наприклад, в ситуації "Registration at The Hotel" замість використання фраз типу *What is your name? What is the purpose of your visit?* доцільні такі розмовні варіанти: *And your name? And your address? A tourist? On business? Now, the room ... Double or single?*

Інший приклад – навчання граматичної конструкції *Passive Voice* (пасивний стан дієслів) за допомогою прийому «спрощеної» граматики у ситуації спілкування. Наведемо приклад такого діалогу:

- *The sandcastle! – Yeah! Built of sand.*

- *Who by? – By my brother!*

- *Oh! Well done! – Yeah, built like real.*

- *Built by your brother alone? – Yeah, built by him alone!* [2]

Подібний діалог може бути використаний і як зразок діалогічного мовлення, і як матеріал для порівняння з повною граматичною нормою, і як вправу для трансформації розмовної граматики у нормативну і навпаки. Наприклад, одна підгрупа студентів отримує розмовний, а інша нормативний варіант одного і того ж діалогу. Завдання полягає в тому, щоб запропонувати відповідно розмовний або нормативний варіант реплік діалогу.

Таким чином, сутність комунікативного підходу до навчання граматики іноземної мови полягає у навчанні не тільки системи нормативної мови, а, насамперед, навчання особливостей її застосування в ситуаціях реального спілкування.

Література:

1. Азимов Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий. Москва : Икар, 2009. 448 с.
2. Навчання комунікативної граматики англійської мови. URL: <https://infourok.ru/obuchenie-kommunikativnoy-grammatike-angliyskogo-yazika-3017460.html>

3. Нова парадигма освіти у глобальному світі. Ключові компетентності для навчання протягом життя. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53#2>]
4. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. Дніпро : Університет ім. Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Запорожець Н. О.,

студент факультету комп'ютерної інженерії та управління

Харківський національний університет радіоелектроніки

м.Харків, Україна

Лега Є. С.,

студент факультету комп'ютерної інженерії та управління

Харківський національний університет радіоелектроніки

м.Харків, Україна

На сьогоднішній день світове співтовариство визначає принципи гендерної демократії як невід'ємну складову будь-кого демократичного процесу та розвитку нормального громадянського суспільства. І хоча в Україні відбуваються активні соціально-економічні зміни задля підвищення міжнародного статусу та інтеграції до співтовариства країн з високим рівнем життя, проте дані процеси перебудови спричиняють диференціацію суспільства. А однією з її причин є якраз гендерна нерівність, яка спричиняє різні можливості самореалізації чоловіків та жінок у суспільстві. Гендерні проблеми в соціально-економічній області можна чітко усвідомити при аналізі гендерної диспропорції на ринку праці. В Україні в сучасних умовах функціонування ринку праці все більшої гостроти набувають проблеми гендерної нерівності в зайнятості населення, які виявляються в неоднакових можливостях жінок і чоловіків

щодо структур влади, сфери освіти та зайнятості, доходу та власності [1, с. 3-10].

На ринку праці України завдяки швидкому розвитку науково-технічного прогресу виріс великий попит на фахівців, що працюють у галузі інформаційних технологій. Особливо привабливими дані професії виглядають через перспективність, високу заробітню плату та широкі можливості у виконанні роботи. І хоча вищеперелічені фактори є повністю прийнятними як для чоловіків, так і для жінок, проте в дійсності сфера інформаційних технологій є однією з найбільш «чоловічих». Саме в ІТ-галузі можна спостерігати яскраво виражену асиметричність ринку праці з дуже малою кількістю жінок в ній. За даними порталу DUO на 2017 рік кількість жінок у сфері інформаційних технологій складала лише п'яту частину всіх працівників. І не зважаючи на те, що частка жінок в індустрії технологій порівняно з іншими роками зросла, вона все одно залишається досить низькою для українського ринку.

Метою даної наукової роботи є дослідження причин виникнення проблем гендерної нерівності на українському ринку праці у сфері інформаційних технологій та пропозицій щодо їх вирішення.

Однією з головних причин питання присутності жінки в ІТ-сфері є досить актуальна для ринку праці України проблема гендерної сегрегації. Тобто нерівномірне розподілення жінок та чоловіків у економіці, що призводить до того, що в окремих професіях переважають жінки або чоловіки. В ІТ-галузі чітко виокремлюється такий вид гендерної сегрегації як «скляні стіни», що інакше називається горизонтальною сегрегацією. Вона характеризується тим, що жінки зазвичай працюють на посадах, де передбачене спілкування з людьми. Окрім того, чоловіки займають більш престижні та високооплачувані посади. Наступним важливим чинником є гендерні стереотипи, що наявні в суспільстві. Кожна жінка постійно змушена стикатися з

розповсюдженими стереотипами, які і спричиняють існування гендерної нерівності в Україні. Наприклад, жінки схильні нижче оцінювати свої математичні здібності [2, с. 20-34]. Саме через подібні стереотипи жінки навіть не намагаються вступати в боротьбу з чоловіками за престижне робоче місце в сфері інформаційних технологій. Гендерна сегрегація та гендерні стереотипи стоять в першій ланці причин, що спричиняють перешкоди на шляху формування пропорційного заповнення вільних робочих місць чоловіками та жінками. Також жінки зустрічаються з перешкодами ще на етапі формування себе як працівника ІТ-сфери. Вищезгадані стереотипи зустрічаються на шляху жінок під час отримання необхідної освіти. Скептична оцінка жінок зі сторони чоловічої частини як викладацького складу, так і однокурсників впливає негативно на подальше бажання жінки пов'язати свою професійну діяльність з індустрією технологій. Хоча саме умови праці в галузі інформаційних технологій є досить привабливими для жінок, оскільки можливість працювати дистанційно за гнучким графіком, фінансова незалежність позитивно впливають на можливість жінки успішно поєднувати роботу та сім'ю. Також жінки часто у сфері інформаційних технологій стикаються з такою проблемою, як неадекватна увага до їх зовнішності. Чоловіки не можуть адекватно ставитися до жінок, через те, що концентрація жінок в офісі дуже мала. Так з'явилося таке поняття як «харасмент». Харасмент – це слово, що походить від англійської мови та означає переслідування, домагання. А взагалі під харасментом розуміється форма дискримінації, яка включає будь-яку небажану та настирливу фізичну і словесну поведінку, що ображає або принижує людину або порушує недоторканність її приватного життя. Іншими словами, харасмент (переслідування) складається з повторюваних і наполегливих дій по відношенню до людини, щоб мучити її, знецінювати і підірвати її авторитет в очах інших, засмучувати або провокувати реакцію. Серйозні

одноразові інциденти також іноді можуть розглядатися як харасмент. Важливо відзначити, що харасмент – це не тільки сексуальні домагання, до нього також відносять: небажані зауваження, жести, міміку або жарти з приводу раси, національності, релігії, статі, віку, інвалідності, сексуальної орієнтації, сімейного стану та інших ознак, які можуть послужити підставою для дискримінації; погрози і залякування на основі раси, національності, релігії, статі, інвалідності тощо; небажані фізичні контакти (поплескування, пощипування тощо). І нехай жертвами харасмента можуть бути як жінки так і чоловіки, все ж таки в сфері інформаційних технологій переважно більшість складає саме жіноча частина. В сфері інформаційних технологій, як і в багатьох інших сферах діяльності досі присутня дискримінація при влаштуванні на роботу. Незаміжня жінка без дітей може отримати відмову з бажаного робочого місця лише через те, що своїм зовнішнім виглядом може вносити дисонанс в міцний чоловічий колектив. Тим паче, якщо керівник чоловік, є багато випадків, коли при підвищенні дівчини, починався булінг жінок, адже коли чоловіки, що мають вплив в компанії щось хочуть, але не отримують, то вони намагаються створити проблеми. Також для роботодавців, як і для клієнтів, дуже дивно, що посаду розробника може займати дівчина, адже це не жіноча справа. Через такі стереотипи можуть страждати не тільки жінки в пошуку роботи, але і підлітки абітурієнти, що намагаються знайти себе. Існує тенденція відмовляння дічат вступати на математичні та комп'ютерні спеціальності, адже це не «дівоче». Основні причини такого ставлення виникли виключно через стереотипи. В сфері інформаційних технологій багатьом клієнтам комфортніше працювати з чоловіками, через повне уявлення, що все що пов'язано з комп'ютерами виключно чоловіче. Роботодавці не завжди хочуть брати до свого колективу жінку без дітей, адже це обов'язково повинно означати, що у майбутньому вона захоче дітей та піде в декретну відпустку, яку потрібно

оплачувати. Все менше охочих тримати в себе працівника, що не працює, але отримує гроші. Останньою причиною, що буде зазначена в даній науковій роботі буде наявний в нашому консервативному суспільстві «феномен чоловічого тиску». Він визначає те, що при розподілі ролей жіноче лідерство відсутнє як і в родині, так і поза домом. Жінки через це часто побоюються досягати успіхів в роботі через негативну оцінку з чоловічого боку.

Розглянувши всі вищезазначені причини виникнення гендерної нерівності в сфері інформаційних технологій запропоновано шляхи вирішення даної проблеми. По-перше, жінки мають бути більш інформованими щодо можливості роботи в ІТ-галузі, оскільки на даному етапі присутня мала кількість джерел, з яких жінки можуть почерпнути всю необхідну інформацію про дану професію. По-друге повинна вестися активна боротьба з гендерними стереотипами. Жінки мають шукати причини їх виникнення, розбиратися з ними та не боятися їм протистояти. Окрім того суспільство має допомагати жінкам виховувати в собі самоповагу та підіймати самооцінку. Також жінкам треба постійно покращувати свої професійні знання. Окрім жінок кроки до вирішення гендерних проблем повинні робити і роботодавці. Вони мають робити вклад в розвиток своїх співробітниць, наприклад, проводити окремі заходи зі спікерами жінками.

Література:

1. Покришук В., Коваль С. Проблеми гендерної зайнятості населення на ринку праці України. Україна: Аспекти праці. 2011. № 2, С. 3–10.
2. Ahuja M. K. Women in the information technology profession: a literature review, synthesis and research agenda. European Journal of Information Systems. 2002. № 11. С. 20–34.

МЕДИЧНІ НАУКИ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВИВІЛЬНЕННЯ МАТРИЧНИХ ТАБЛЕТОК

Авраменко Д. О.,

студентка факультету біомедичних технологій

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Київ, Україна

Новиков Д. О.,

доктор фармацевтичних наук, професор,

зав. кафедри фармації

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Київ, Україна

Катинська М. Г.,

кандидат фармацевтичних наук,

доцент кафедри фармації

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

м. Київ, Україна

Матричні таблетки – прогресивна форма доставки лікарських засобів, яка значно покращує якість життя та ефективність лікування, сприяє більш рівномірному розподілу лікарської речовини в організмі пацієнта без створення пікових концентрацій.

Препарати вітчизняного виробництва у формі матричних таблеток представлені на ринку України 9 препаратами та 7 фармакологічними групами. Асортимент препаратів імпортного

виробництва у формі матричних таблеток на українському ринку значно ширший та представлений 35 препаратами та 13 фармакологічними групами. Тобто для деяких лікарських речовин відсутні аналоги вітчизняного виробництва у формі матричних таблеток, наприклад для нафтидрофурилу гідрогеносалату, тіоридазину гідрохлориду, метформіну, заліза сульфату, нітрогліцерину, кларитроміцину, метопрололу сукцинату, диклофенаку, індометацину, ібупрофену, верапамілу, трандоллаприлу гідрохлориду. Теофілін та вінкамін у формі матричних таблеток присутні на ринку України лише вітчизняного виробництва [1, 2].

Існує три різних типи матричних систем в залежності від типу матриксу матричних таблеток: з гелеутворюючим матриксом; з розчинним матриксом; з нерозчинним матриксом [3].

Існують різні механізми вивільнення ЛР з матричних таблеток в залежності від типу матричної системи матричної таблетки (рис. 1).

Рис. 1. Схема вивільнення ЛР з різних матричних систем

Активний фармацевтичний інгредієнт (АФІ) може фізичним або хімічним способом бути пов'язаний з матриксом, що також визначає механізм та кінетику вивільнення. АФІ може вивільнятися з матриксу шляхом дифузії або вимиванням (тертям) з деградуючого матриксу.

Дифузія АФІ через розчинний матрикс не може забезпечити кінетику «нульового» порядку, тобто контрольовану постійну швидкість вивільнення і стабільну концентрацію в крові. Якщо вивільнення контролюється не тільки дифузією АФІ, але і біодеградацією матриксу, то може бути досягнута кінетика «нульового» порядку [4].

Матричні таблетки – інноваційна лікарська форма з модифікованим вивільненням, котра дозволяє вирішити проблему нерівномірної концентрації ЛЗ в організмі, підвищення комплаєнтності процесу лікування. В основі матричної таблетки – матрична система, в якій лікарська речовина диспергована у всьому обсязі полімеру (допоміжні речовини, каркас). Термін дії такої систем може бути від тижня до року і більше. Швидкість виділення ЛР, місце і час залежать від властивостей полімеру, дані параметри можна контролювати та змінювати – це є однією з переваг матричних таблеток, як лікарської форми. Найчастіше ЛР в матричних таблетках вивільняються за рахунок дифузії і деструкції [5, 6].

У теперішній час на базі лабораторії підприємства-партнера ПРАТ «Індар» нами виконується наукова експериментальна робота з вивчення механізмів вивільнення матричних таблеток методом WU-WL та спостереженням за фронтом дифузії матриці з мікроскопією зрізів матриці.

Література:

1. Компендиум MORION: лекарственные препараты. 2017. URL: <http://compendium.com.ua/> (дата звернення: 30.09.2019).
2. Пошук ліків в аптеках. 2018. URL: <https://tabletki.ua> (дата звернення: 11.09.2019).
3. Трофимов, С. В. Высокомолекулярные эфиры целлюлозы. Механизмы действия в матричных таблетках пролонгирующего действия.

Зависимость профиля высвобождения активной субстанции от молекулярной массы и гидрофильных свойств полимера // Фармация и фармакология. 2015. № 5. С. 18–25.

4. Чуешов, В. И., Гладух, Е. В., Сайко, И. В. и др. Технология лекарств промышленного производства : підручник для фарм. ф.: у 2 т. Винница: Нова Книга, 2014. Т. 1. 696 с. ISBN: 9663825405.

5. Vaidya, M. P., Avachat, A. M. Investigation of the impact of insoluble diluents on the compression and release properties of matrix based sustained release tablets // Powder Technology. 2011. Vol. 214. P. 375–381.

6. Viriden, A., Wittgren, B., Larsson, A. Investigation of critical polymer properties for polymer release and swelling of HPMC matrix tablets // European J. of Pharmaceutical Sciences. 2009. Vol. 3 (6). P. 297–309.

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

ЕКСПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Годлевський В. В.,

магістрант кафедри міжнародних

економічних відносин та європейської інтеграції

Житомирський національний агроєкологічний університет

м. Житомир, Україна

Вихід підприємства на зовнішній ринок – це закономірність розвитку ринкової економіки. Діяльність підприємств на світовому ринку, тобто його міжнародна підприємницька діяльність пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною корпорацією, експортом та імпортом товарів, робіт і послуг [1-2]. Вона також включає вивіз капіталу у формі інвестування в іноземні підприємства та залучення іноземних інвестицій, створення спільно з іноземними юридичними особами підприємств [7-8].

Важливим елементом зовнішньоекономічної діяльності є зовнішня торгівля, зокрема, експортні операції, які відображають конкурентоспроможність національних товарів на зовнішньому ринку та впливають на платіжний баланс країни [5-6]. На рисунку 1 відображено позитивні наслідки виходу підприємства на зовнішні ринки

Експорт – це продаж товарів іноземним суб'єктам господарської діяльності і вивіз товарів через митний кордон України, крім тих випадків, коли суб'єкт ЗЕД передає майно господарської діяльності іноземному суб'єкту як натуральну частку у формуванні статутного капіталу при спільній господарській діяльності. Існують такі основні види

експортних операцій: а) поставки експортного товару за готівку; б) експорт товару на умовах комерційного кредиту; в) експорт товару в рахунок державного кредиту, наданого країні іноземного покупця; г) експорт товару при компенсаційній угоді; д) експорт товару при бартерній угоді; е) експорт товару в рахунок надання допомоги.

Рис. 1. Позитивні наслідки виходу підприємства на зовнішні ринки

На рисунку 2 представлено товари, експорт яких збільшився за 10 місяців 2019 року, млн дол. США.

Рис. 2. Товари, експорт яких збільшився за 10 місяців 2019 року, млн дол.
США

Наразі поширеними є і реекспортні операції. Особливо поширення реекспортні операції в межах вільних економічних зон, в межах яких діють спеціальні режими митного регулювання [3-4]. Товари, ввезені на територію зон (складів) не обкладаються митом та ін. зборами, податками на час перебування до моменту їх імпорту в країну або реекспорту. В останньому випадку товари вивозяться без будь-яких митних формальностей. Як супутні до реекспорту на території зон можуть здійснюватись операції по завершенню процесу виробництва (фасування, розлив напоїв, формування асортименту, наклеювання етикеток, сушіння сировинних товарів тощо); сортування і перевантаження товарів; ознайомлення покупців з товарними зразками.

Література:

1. Алимова О. О. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації. Наукові праці Чорноморського державного університету ім. П. Могили. 2009. Т. 64. Вип. 51. С. 53–59.

2. Данкевич В. Є. Митне регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в умовах асоціації з ЄС [Електронний ресурс] / В. Є. Данкевич // Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. журн. – 2015. – № 4. – 57–60. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/12.pdf>.
3. Експорт-імпорт регіонів України у торгівлі товарами з країнами СНД та ЄС : статистич. зб. Київ, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Зовнішня торгівля України товарами та послугами : статистич. зб. Київ, 2016. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник. / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцев. – К.: ЦУЛ, 2004. – 377 с.
6. Саллі В. І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. / В. І. Саллі, О. В. Трифонова, В. Я. Швець. – К.: ВД «Професіонал», 2011. – 608 с.
7. Хомутенко В. П. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності [Text]: навчальний посібник / В. П. Хомутенко, В. В. Немченко, І. С. Луценко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 474 с.
8. Dankevych V., Dankevych Y., Pyvovar P. Cluster analysis of the foreign agricultural trade between Ukraine and the EU using the gravity model. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2018. Vol. 40. No. 3. Pp. 307–319. <https://doi.org/10.15544/mts.2018.29>.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УКЛАДАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО КОНТРАКТУ

*Данкевич В. Є.,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних*

економічних відносин та європейської інтеграції
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна

Панова Ю. С.,
магістрантка кафедри міжнародних
економічних відносин та європейської інтеграції
Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна

При складанні зовнішньоторговельних договорів (контрактів) враховуються принципи міжнародних комерційних договорів, до яких відносять: свобода договору та його форми, обов'язковість договору, добросовісність та чесна ділова практика, звичай та практика (рис. 1.).

Сторони договору мають бути здатними укласти його відповідно до законодавства України та/або закону місця укладання договору. Загалом зовнішньоекономічні угоди укладаються відповідно до законодавства України з урахуванням міжнародних угод, міжнародних звичаїв, рекомендацій міжнародних організацій. Під час укладання зовнішньоторговельної угоди сторони визначають, право якої держави застосовуватиметься для регулювання прав і зобов'язань сторін.

Це пов'язано з тим, що національні закони, які регулюють стосунки за міжнародними торговельними угодами, можуть істотно різнитися і містити з одних і тих самих питань протилежні норми.

Зовнішньоекономічний договір укладається в простій письмовій формі. Повноваження представника на укладення договору впливає з доручення, статутних документів. Дії, які здійснюються від імені іноземного суб'єкта ЗЕД уповноваженим суб'єктом ЗЕД України, вважаються діями цього іноземного суб'єкта. Зовнішньоторговельний

контракт оформлюється в письмовій формі у вигляді підписаних сторонами єдиних документів, рідко – за допомогою обміну односторонніми підписаними документами – листами, телеграмами, телексами; які свідчать, що між сторонами досягнута домовленість за всіма умовами угоди. Обмін подібними документами, як правило, закінчується підписанням контракту.

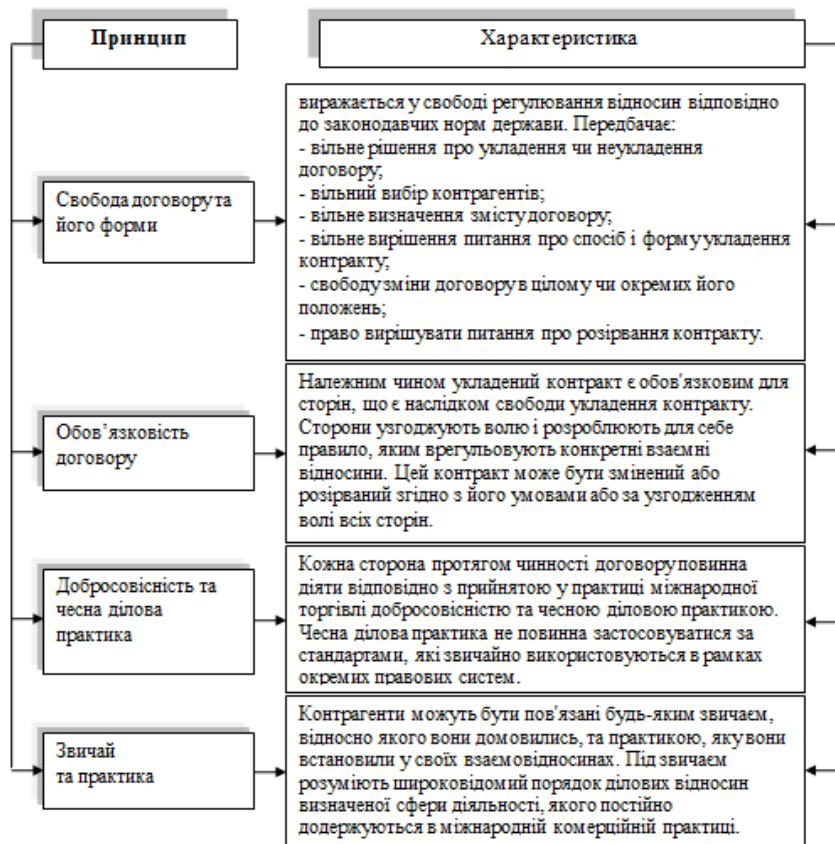

Рис. 1. Основні принципи укладання зовнішньоторговельного договору
Джерело: побудовано за даними [1-2].

Сторони за контрактом (установи, фірми, від імені яких

укладаються договори) називаються контрагентами і несуть матеріальну відповідальність за виконання зобов'язань, які покладені на них договором [5].

Контракти купівлі-продажу класифікують залежно від термінів постачання і форм оплати (рис. 2).

Рис. 2. Основні види зовнішньоторговельних договорів
Джерело: побудовано за даними [1-2].

Контракти купівлі-продажу класифікують залежно від термінів постачання і форм оплати. Контракт купівлі-продажу з разовим постачанням – це разова угода, по якій передбачається постачання однією стороною іншій стороні погодженої між ними кількості товару до визначеної дати, встановленої в контракті [6-7]. Постачання товару здійснюється один чи кілька разів протягом погодженого терміну.

Для контрактів, що укладаються шляхом проведення міжнародних торгів, характерні більш стандартизовані умови, тому що учасники торгів пропонують свої умови, орієнтуючись на тендерні умови. Зміст контракту відрізняється лаконічністю і посиланнями на тендерні

50

умови [3-4].

У контракті заздалегідь установлюється частка продукції, що буде поставлятися з побудованого підприємства. У ньому також погоджуються три довгострокові угоди на ту саму суму: контракт купівлі-продажу технічних засобів і послуг щодо спорудження підприємства; угода про довгостроковий кредит; довгостроковий контракт на постачання сировини [8].

Отже, зовнішньоторговельний контракт є засобом закріплення економічних відносин між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності у процесі здійснення операцій з купівлі-продажу товарів (робіт, послуг) на світових ринках. Він визначає порядок, способи і послідовність здійснення дій партнерами та передбачає способи забезпечення виконання їх обов'язків.

Література:

1. Агєєв Є. Я. Зовнішньоекономічна діяльність: основи, маркетинг, менеджмент, облік, ефективність: Навч. посібник / Є. Я. Агєєв, В. І. Чепінога. – Харків, 2016. – 480 с.
2. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник / І. В. Багрова, О. О. Гетьман, В. Є. Власюк. – К.: ЦУЛ, 2004. – 384 с.
3. Бубенко С. П. Організаційно-економічний механізм експортної діяльності підприємства / С. П. Бубенко // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 75-81.
4. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О. П. Гребельник. – К.: ЦУЛ, 2014. – 384 с.
5. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19–26.

6. Губенко В. І. Теоретико-методологічні засади диверсифікації зовнішньо-економічної діяльності АПК як основний напрям переходу на інтенсивний шлях розвитку експорту / В. І. Губенко // АгроІнКом. – 2006. – № 5-6. – С. 3-7.
7. Данкевич Є. М. Тенденції формування інфраструктури аграрного ринку інтегрованими підприємствами / Є. М. Данкевич // Економічний простір: Збірник наукових праць. – 2013. – № 75. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2013. – С. 72–80.
8. Експортно-імпортні операції в Україні: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 448 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Кропивницька С. В.,

магістрантка кафедри міжнародних

економічних відносин та європейської інтеграції

Житомирський національний агроекологічний університет

м. Житомир, Україна

Експортна діяльність є важливою і невід’ємною складовою господарської активності підприємства. Здійснення експортних операцій стає вагомим передумовою для розширення ринків збуту, збільшення обсягів виробництва та підвищення якості продукції, що, в свою чергу, дозволяє також створити сприятливе підґрунтя для зміцнення конкурентних позицій підприємства на внутрішньому ринку. Для національної економіки зростання експортних поставок суб’єктів господарювання виступає основним інструментом підтримки позитивного

балансу зовнішньої торгівлі, необхідного для забезпечення стабільності валютного курсу, повного та своєчасного фінансування імпорتنих закупівель, збільшення впливу вітчизняних підприємств на глобальні світогосподарські процеси тощо [1-2].

Для повнішої характеристики зовнішньоторговельного роботи підприємства експорт товарів і послуг за звітний рік порівнюється з експортом за попередній рік. Мета такого дослідження – встановити, які зміни відбулися в товарній структурі експорту, в розвитку нових видів експорту і його географічному напрямку. Дані про експорт за роки, які вивчаються, групуються за країнами і за товарами. Товарна структура експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції у відсотках представлена у таблиці 1.

За досліджуваний період експорт сільськогосподарських культур збільшився на 2,1 млрд. дол. Поставки продукції тваринництва в грошовому вираженні зросли на 371,4 млн. дол., що становить майже 1,3 млрд. дол. Частка зернових культур становить 36,2 %, для рослинної олії – 25,1 %, а насіння олійних культур – 11,3 % [2-3].

Таблиця 1

Товарна структура експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції, %

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	2010	2014	2015	2016	2017	2018
Усього (коди 1-24)	100,0	100,00	100,00	100,00	100,00	100,0
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	7,80	6,40	6,1	5,7	5,10	6,20

II. Продукти рослинного походження	40,00	52,10	52,40	54,7	53,00	52,00
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	26,30	20,60	22,90	22,7	25,90	25,90
IV. Готові харчові продукти	25,90	21,00	18,60	16,90	16,0	15,90

**Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території.*

Для отримання відповіді на питання про зміну вартісної структури експорту за країнами і товарами складаються таблиці, де за кожним рядком (країна або товар) показуються суми експорту в тис. грн. та їх питома вага у відсотках до загального підсумку.

Основними критеріями раціонального використання оборотного капіталу підприємства при здійсненні експортних торгових операцій є тривалість обороту оборотного капіталу та рентабельність експорту товарів [3-4].

Тривалість обороту залежить від маршруту перевезень товару, часу зберігання на складах, тривалості розрахунків з іноземними покупцями.

Спочатку визначають середньорічні залишки оборотних коштів за наступною формулою:

$$CЗ = (З(1)/2+З(2)+....+З(n-1)+З(n)/2)/n-1, \quad (1.1)$$

де $З$ – залишок на початок кварталу (місяця); n – кількість періодів.

Оборот оборотного капіталу (оборотних коштів) відбувається за

схемою: гроші \Rightarrow товар на складі \Rightarrow відвантаження товару зі складу та розрахунки з покупцями (дебіторами) \Rightarrow гроші.

Далі визначається кількість оборотів (KO) оборотного капіталу (оборотних засобів) за рік. Для цього використовується формула 2.

$$KO = \frac{З}{СЗ}, \quad (1.2)$$

де $З$ – собівартість реалізованих товарів;

$СЗ$ – середньорічні залишки.

Наступним етапом є визначення тривалості одного обороту:

$$OD = \frac{ЗС * Д}{З} = \frac{360}{KO}, \quad (1.3)$$

де OD – оборотність в днях.

Якщо оборот оборотного капіталу прискорюється, це дає можливість підприємству досягти відносного звільнення капіталу з обороту. Величина звільнення ($BЗ$) визначається за наступною формулою:

$$BЗ = \frac{З}{360} * (OD_{зр} - OD_{мр}), \quad (1.4)$$

Ефективність експортних операцій досягається лише в тому випадку, коли прискорення оборотності поєднується з необхідним рівнем рентабельності продаж.

Показник рентабельності експорту товарів (R) визначається за формулою:

$$R = \frac{\text{Прибуток від реалізації продукції}}{\text{Собівартість продукції}} \quad (1.5)$$

Крім зміни курсу гривні на показник впливають такі основні фактори:

- експортна ціна;
- рівень витрат у валюті;
- купівельна ціна одиниці товару в гривнях;
- рівень витрат в гривнях тощо.

Зовнішньоторговельний ефект враховує відмінності між країнами обох типів: по-перше, відмінності в умовах виробництва товару, які в кінцевому підсумку відображаються в різних рівнях витрат виробництва; по-друге, відмінності в структурі цін, які обумовлюють те, що рівень ціни на даний товар неоднаково наближається до середнього світового рівня [5-6].

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності зводиться до аналізу двох взаємопов'язаних процесів: вкладення фінансових коштів у операцію, тобто витрати; отримання доходів від операції. Слід зазначити, що в залежності від виду зовнішньоекономічних операцій, її масштабу ці процеси можуть відбуватись по-різному: одночасно чи по чергово, безперервно чи інтервалами, з різною швидкістю і інтенсивністю, формуючи тим самим складні потоки фінансових платежів.

Література:

1. Андрусенко В. О. Формування та реалізація експортного потенціалу України / В. О. Андрусенко, Н. Ю. Фіщук // Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні. – 2018. – Вип. 5. – С. 116–119.
2. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19–26.

3. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник / М. І. Дідківський. – К.: Знання, 2016. – 462 с.
4. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств: Навч. посібник / Г. М. Дроздова. – К.: ЦУЛ, 2004. – 247 с.
5. Данкевич Є. М. Асоціація з ЄС: перспективи і ризики для товаровиробників та експортерів сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс] / Є. М. Данкевич, В. Є. Данкевич // Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. журн. – 2015. – № 7. – С. 29–33. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/08.pdf>.
6. Експортно-імпортні операції в Україні: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 448 с.

*XXV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

**«ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ
НАУКИ ТА ОСВІТИ»**

Тези доповідей

Частина 3